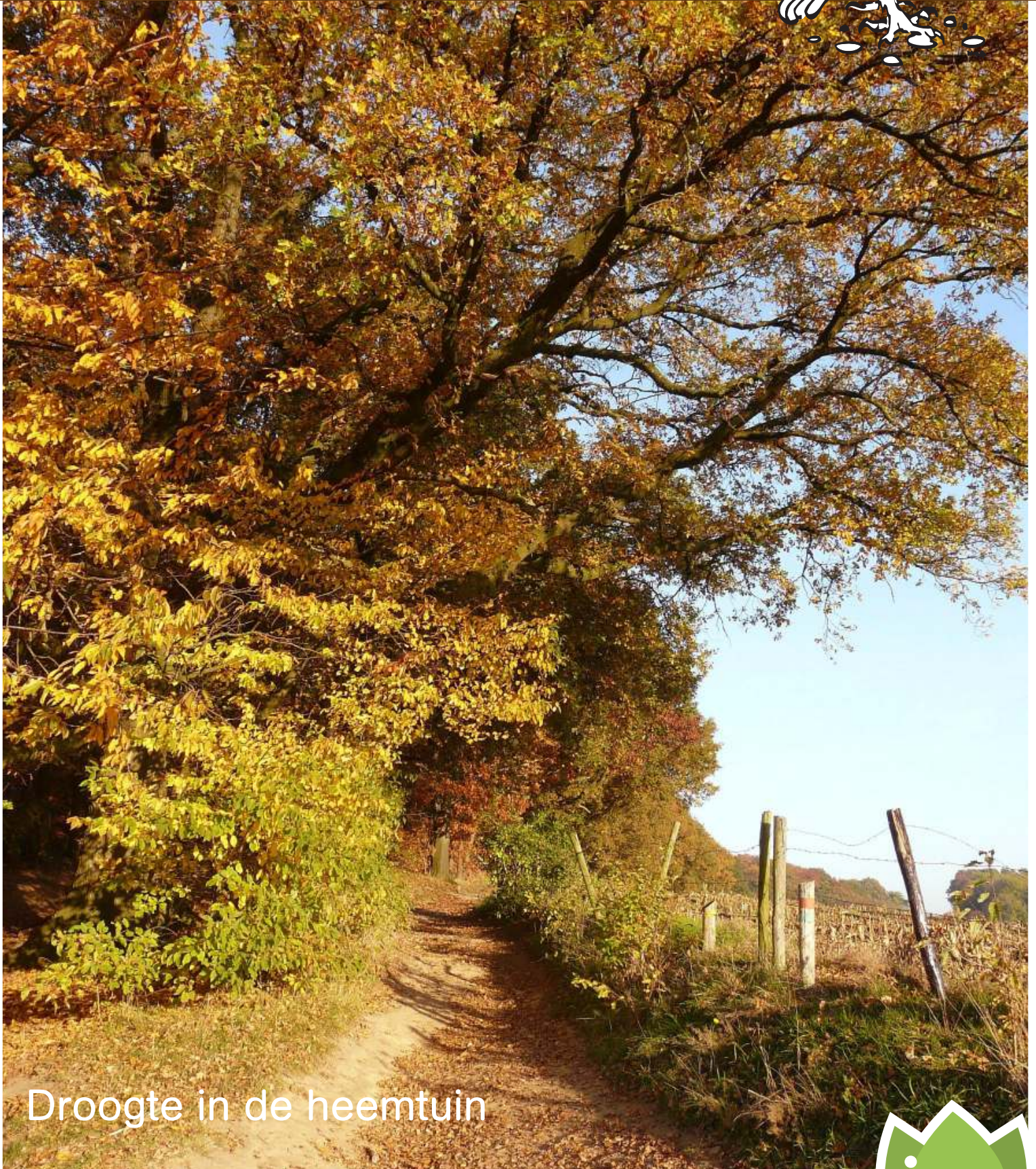

Herfst 2026

HET STEENUILTJE

SEIZOENSBAD IVN MUNSTERGELEENSITTARD

Droogte in de heemtuin

BELEEF DE NATUUR!

Activiteiten najaar

Op **zondag 20 september van 11.00 – 16.00 uur** vindt de Bodemdierjesdag plaats in de heemtuin, Steingraafpad te Munstergeleen, onder begeleiding van Lex Vlieks. We gaan dan op zoek naar kleine diertjes in en vlak bij de grond. We bekijken de kleine beestjes onder de loep en zien hoe verrassend ze zijn. Deze activiteit is voor jong en oud een bijzondere ervaring. Voor verdere informatie zie onze website.

Op **zondag 27 september** vindt om 16.00 uur onze jaarlijkse barbeque plaats voor de vrijwilligers van het IVN ter afsluiting van de openstelling van de heemtuin voor dit jaar. Dit gebeurt in de heemtuin aan het Steingraafpad. We hopen op een gezellige middag samen.

Op **vrijdag 30 oktober** is het weer zo ver. Dan organiseert IVN MunsterGeleenSittard, met als begeleider Jeroen Hofstede, weer de **Nacht van Nachtwandeling**. Zet je zintuigen op scherp en ervaar de nacht op een magische manier tijdens onze unieke IVN-nachtwandeling. In de duisternis ontdek je een mysterieuze wereld waarin je oren en neus net zo belangrijk zijn als je ogen. Het donker opent nieuwe dimensies in de natuurbeleving die je overdag wellicht nooit opmerkt.

Tijdens de wandeling zijn alle zintuigen actief:

Luisteren: Je hoort het ruisen van bladeren, de roep van een uil en zelfs het zachte suizen van je bloed door je aderen. De nacht lijkt stiller en toch vol verborgen geluiden.

Ruiken: De subtiele geuren van kruidige vegetatie, natte aarde na een regenbui en herfstige aroma's dringen zich duidelijker aan je op

Voelen: De frisse, koele wind op je gezicht

Zien: je merkt hoe je ogen zich langzaam aanpassen aan het donker, bewonder nacht- en wintervlinders en bij helder licht laten we je de sterrenhemel van dichtbij zien.

Waarom meedoen?

Het deelnemen aan de Nacht van de Nacht betekent de natuur op een andere manier beleven. Je vergroot je bewustzijn door actief je zintuigen te gebruiken. Daarnaast biedt deze wandeling ontspanning, rust en een bijzondere ervaring die je zeker niet mag missen. Of je nu komt voor de rust, voor het avontuur, of om samen met andere genietters het onbekende te ontdekken: je hebt je zintuigen nog nooit zo gebruikt als tijdens deze wandeling. Kom jij ook? We vertrekken om 20:00 uur bij Scouting Munstergeleen (Geldakerstraat 2, 6151 BX Munstergeleen). De wandeling duurt ongeveer 2 uur. Aanmelden is niet nodig. Tot dan!

Op **dinsdag 24 november** organiseert IVN MunsterGeleenSittard een lezing, die wordt gehouden door mevrouw van Wersch en de heer Tholen van het Waterschap Limburg.

De lezing zal gaan over Waterschap Limburg in het algemeen, wateroverlast/droogte en Corio Glana. Plaats: gemeenschapshuis 't Trefpunt, Pancratiusstraat 23 te Munstergeleen, aanvang 19.30 uur, duurt tot 21.15 uur (inclusief korte pauze).

Steenultje online

Vanaf volgend jaar stoppen we met de verspreiding van de papieren versie van 't Steenultje. In plaats daarvan komt een digitale nieuwsbrief. De eerste digitale nieuwsbrief wordt tegelijkertijd met dit Steenultje uitgebracht, om alvast wat ervaring op te doen. De belangrijkste reden voor de overstap is dat de druk- en bezorgkosten de grootste post op onze begroting vormen. Door deze besparing denken we meer activiteiten voor onze leden te kunnen organiseren. Heeft u de digitale versie van dit Steenultje aan het einde van september niet ontvangen? Geef uw e-mailadres door aan onze secretaris Rob Roelofs: ivn.munstergeleensittard@gmail.com.

Leden gezocht voor 2 nieuwe commissies

Het bestuur wil 2 nieuwe commissies oprichten. Daarmee willen we het contact tussen leden verbeteren, het saamhorigheidsgevoel versterken en meer mensen bereiken. Hieronder lees je meer over de commissies. Heb je interesse? Meld je dan aan bij onze secretaris Rob Roelofs via: ivn.munstergeleensittard@gmail.com.

(1) Commissie Activiteiten

Binnen onze vereniging organiseren we veel verschillende activiteiten. Denk aan wandelingen, rondleidingen en lezingen, maar ook aan bijeenkomsten voor leden, zoals de ledenvergadering, de nieuwjaarsborrel en de bijeenkomst voor nieuwe leden.

Bestuurslid Leonne Konings Mentjens doet al jaren fantastisch werk voor de wandelingen etc., maar voor de leden--bijeenkomsten worden steeds ad hoc (mede-)organisatoren gezocht. Daarom willen we een Commissie Activiteiten oprichten die activiteiten voor leden én voor andere bezoekers organiseert. Ook onderhoudt deze commissie het contact met gidsen, sprekers en locaties. We zoeken leden die Leonne kunnen helpen en zelf ook activiteiten willen organiseren. Nieuwe ideeën zijn daarbij van harte welkom. Zo kunnen we misschien ook nieuwe doelgroepen aanspreken.

(2) Commissie Communicatie

De PR-commissie verzorgt de communicatie van IVN MunsterGeleenSittard. Denk aan 't Steenultje, de website, Facebook en advertenties in lokale kranten.

We willen meer mensen bereiken en daarom actiever worden op social media. Ook gaan we 't Steenultje voortaan digitaal uitbrengen. De commissie wordt hernoemd in "Commissie Communicatie".

De website is de belangrijkste plek voor informatie. Daar staan alle activiteiten en de agenda uitgebreid beschreven. Andere media, zoals sociale media, nieuwsbrieven en advertenties, gebruiken we om mensen naar de website te verwijzen. De commissie zorgt ervoor dat alle communicatie goed op elkaar aansluit.

We zoeken vooral mensen met ervaring met Facebook en/of Instagram. Later willen we misschien ook andere platforms gebruiken. Daarnaast zoeken we:

iemand met kennis van websitebeheer (contentmanagement) om de webmaster te ondersteunen;

iemand die advertenties in lokale bladen kan regelen;

iemand die kan helpen bij het maken van de digitale nieuwsbrief. **Martin van Duijl, bestuurslid IVN MunsterGeleenSittard**

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Beste leden,

De zomer loopt langzaam ten einde, maar binnen onze vereniging blijft er volop beweging. Ook de afgelopen periode hebben we weer mooie activiteiten georganiseerd en zijn er nieuwe initiatieven gestart die bijdragen aan onze gezamenlijke inzet voor de natuur. Een belangrijk onderwerp waar we aandacht aan besteden is biodiversiteit. Onze vrijwilligers zijn samen met de ecooloog van de gemeente Sittard-Geleen bezig met het inventariseren van bloemenlinten. Door beter in beeld te brengen welke planten en bloemen hier voorkomen, krijgen we meer inzicht in de waarde van deze plekken voor insecten en andere dieren. Ook in onze eigen heemtuin zijn we actief: daar is inmiddels een insectencamera geplaatst. Daarmee kunnen we het kleine, vaak verborgen leven in de tuin beter volgen en ontdekken welke insecten onze heemtuin bezoeken.

Ook op het gebied van activiteiten kijken we terug op een geslaagde periode. De vleermuizenwandeling was een mooie gelegenheid om deze bijzondere nachtdieren beter te leren kennen. Daarnaast genoten we van een interessante excursie in de Hof van Limburg, waarbij we weer met andere ogen naar het landschap en de natuur om ons heen konden kijken. Het zijn juist deze momenten van samen buiten zijn, kijken, ontdekken en leren die onze vereniging zo waardevol maken.

En er staat nog iets gezelligs op de agenda: op 27 september organiseren we onze BBQ. We hopen veel leden daar te mogen begroeten. Een mooie gelegenheid om onder het genot van een hapje en een drankje bij te praten en samen het verenigingsjaar te vieren.

Achter de schermen wordt ondertussen druk gewerkt aan onze digitale nieuwsbrief. Daarmee willen we onze leden in de toekomst op een eigentijdse en directe manier blijven informeren over activiteiten, ontwikkelingen en nieuws uit de vereniging.

Ook onze natuurgidsen in opleiding zitten niet stil. Zij brachten onlangs een bezoek aan de heemtuin en zijn inmiddels volop bezig met hun stageopdrachten. Daarbij komen allerlei interessante onderwerpen aan bod, waaronder bijvoorbeeld de steenuil. Het is mooi om te zien hoeveel enthousiasme en kennis zij in hun opleiding ontwikkelen en hoe zij die kennis straks weer met anderen kunnen delen.

Dit Steenuiltje is bovendien alweer het een na laatste nummer in de huidige vorm. Dat maakt dit nummer misschien wel extra bijzonder. We zijn volop bezig met de overgang naar de digitale nieuwsbrief en willen u uiteraard goed meenemen in deze verandering.

Voor nu wens ik u veel leesplezier met dit nummer. En hopelijk hebben we elkaar gezien op 27 september bij de BBQ, of bij een van onze komende activiteiten. Samen blijven we ons inzetten voor een rijke, gevarieerde en beleefbare natuur in onze omgeving. Met vriendelijke groet,

Ilona Schmeets

Inhoud

2. Activiteiten
3. In Memoriam: Thei en Gert Helgers--Broens
4. Verdaging in de heemtuin
5. Vleermuizenexcursie
- 6-7 Is dat een goudjakhals?
7. De putter
8. Fotoreportage
9. Even voorstellen/bijeneter
10. Even voorstellen: Martine Laudy
11. Lekker eten uit de heemtuin/Kolibrievlinder

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVM MunsterGeleenSittard, ivn.munstergeleensittard@gmail.com

Samenstelling bestuur:

Voorzitter: Ilona Schmeets

Secretaris: Rob Roelofs

Penningmeester: Josette Janssen-Corbeij

Overige bestuursleden:

Leonne Könings-Mentjens (vertrouwenscontactpersoon)

Fred Penners, Martin van Duijl

In Memoriam: Thei en Gert Helgers-Broens

Thei was een lid van het eerste uur van het IVN MunsterGeleen-Sittard. Met veel enthousiasme heeft hij een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de huidige Heemtuin. Ook tijdens de (georganiseerde) wandelingen door de Eifel of Ardennen waren Thei en Gert altijd van de partij. Na zijn pensionering is Thei zich blijven inzetten voor de Heemtuin. Hij wordt geprezen om zijn nauwkeurig- en vakkundigheid in het knippen van de hagen. Dankzij hem zagen de hagen in de Heemtuin en Lei Hoenpoel er altijd piekfijn uit. Daarnaast draaide Thei jarenlang op zondagen diensten in de Heemtuin. Middels een vriendelijke manier van contact maken, gaf hij natuureducatie aan de bezoekers. Voltrots heeft Thei zijn passie voor de natuur overgebracht op zijn kleinkinderen. Zijn goedgezindheid zal ons altijd bijblijven.

Verdroging in de heemtuin

De laatste jaren heeft klimaatverandering grote invloed gehad op onze heemtuin. Dit kunnen we al merken zodra we richting heemtuin gaan.

Andries Houbenbeuk

Aan de voet van de tuin komen we bij de Andries Houbenbeuk. Deze beuk (*Fagus sylvatica*) werd rond 1850 geplant met nog een exemplaar iets verderop. Waarschijnlijk zijn ze destijds als oriëntatiepunten in een vrij open landschap zoals het toen was, geplant. De beuk staat uiteraard geregistreerd op de lijst van monumentale bomen, zowel op de landelijke lijst als op de lijst van de gemeente Sittard-Geleen, eigenaar van de boom. Door de droge zomers van de laatste jaren ging de monumentale beuk achteruit net als landelijke meerdere exemplaren van deze soort. Dit jaar was het extreem. De boom stootte vroegtijdig een gedeelte van het bladerdek af met als gevolg dat de aanwezige Reuzenzwam zich sterk kon ontwikkelen wat de achteruitgang nog verergerde.

Kalkflora

Als we de tuin ingaan zien we aan de linkerzijde de kalkflora. Hier zijn verschillen soorten planten uitgevallen waaronder enkele zeldzame exemplaren. Door de droogte en de toenemende stikstofdepositie hebben grassen de overhand gekregen. Dit vinden we ook verder in de tuin bij de bermflora en bij de bijenstand tegenover het heemtuinhuis. Deze werden met bermflora zaden ingezaaid. Ze kregen bij de bijenstand ook nog eens concurrentie van brandnetels en bramen.

Vijvers

De vijvers hebben de droogte goed doorstaan, zeker na de renovatie van vorig jaar. Alleen het waterpeil is wat gezakt.

De **kalkweide** kwam niet helemaal tot bloei. Vooral de laadbloeiers hadden het moeilijk. We moesten vroegtijdig 50% van de oppervlakte maaien om meer schade te voorkomen. Wel een pluspunt is dat de orchideeën zich iets hebben kunnen vermeerderen.

Bij de **heide** aangekomen zien we dat deze zich goed heeft kunnen ontwikkelen. Alleen de Wilde Gagel en enkele bremplanten hebben last gehad van de droogte.

Bij de **muurflora** zijn ook vele zeldzamen planten verdwenen zoals de Gele Helmbloem, het Stengelomvattend Havikskruid, Zweedse Kornoelje en diverse varens.

De **vennen** zijn droog komen te vallen waardoor enkele moerasplanten zijn verdwenen. Wat betref de Stinsenflora zullen we de gevolgen pas in het volgend voorjaar kunnen overzien.

Door het afstoten van een deel van het bladerdek kon de Reuzenzwam zich sterk ontwikkelen.

In de **bosvegetatie** hebben vooral de Lijsterbes, Vlier, Kastanje, en de Mispel het moeilijk net als enkele kruidachtige gewassen

In de **boerengaard** viel de schade mee, temeer omdat deze de laatste jaren voorzien werd van compost waardoor de bodem het water beter vast kon houden.

Buffer

Om de droogte te voorkomen hebben we enkele jaren geleden een buffer aangelegd naast het heemtuinhuis. Deze wordt gevoed door water dat tijdens hevige regenval van het er achtergelegen pad naar beneden stroomt. Vanuit de buffer worden twee containers van 1 m3 gevuld die naast het kweekkasje staan. We moeten dus spaarzaam hiermee omgaan en een selectie toepassen bij het geven van water.

Kweekkasje

Zeldzame planten worden bij terugval verzameld en in een kweekkasje ondergebracht om op te kweken. Van weggevallen soorten proberen we zaad te achterhalen bij zaadhandelaren of dit te zoeken in de vrije natuur, waarna ze bij mij aan huis worden opgekweekt. Momenteel ben ik met +/- 20 soorten bezig.

Hub Mulders

Vleermuizenexcursie

Zaterdagavond 6 september was het zover: tijd om op zoek te gaan naar vleermuizen. De belangstelling voor de vleermuizenwandeling van IVN Munstergeleen-Sittard was groot. Zo'n 70 deelnemers, onder wie opvallend veel kinderen, verzamelden zich voor een bijzondere avondwandeling in de natuur.

Leefwijze

De excursie werd begeleid door Fares Abuelhassan, Jarno Alards en Max Vroomans. Zij namen ons mee in de fascinerende wereld van de vleermuis en vertelden onderweg over de verschillende soorten die in onze omgeving voorkomen. We kregen uitleg over hun leefwijze, waar ze verblijven, wat ze eten en wanneer ze actief worden.

Vleermuizen: bijzondere nachtdieren

Vleermuizen zijn de enige zoogdieren die echt kunnen vliegen. In Nederland komen verschillende soorten voor, zoals de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis. Elke soort heeft zijn eigen voorkeur voor een leefomgeving en voedsel.

Bijdrage aan het natuurlijk evenwicht

Vleermuizen zijn vooral in de schemeringen 's nachts actief. Overdag rusten ze op beschutte plaatsen, bijvoorbeeld in spleten en kieren van gebouwen, in boomholtes of op andere donkere, rustige plekken. In de avond gaan ze op zoek naar voedsel. Op het menu staan vooral insecten, zoals muggen, nachtvlinders en kevers. Daarmee leveren vleermuizen een belangrijke bijdrage aan het natuurlijke evenwicht.

Echolocatie

Een bijzonder vermogen van vleermuizen is hun echolocatie. Tijdens het vliegen maken ze zeer hoge geluiden, die voor de mens meestal niet hoorbaar zijn.

De geluidsgolven kaatsen terug wanneer ze een voorwerp of prooi raken. Aan de hand van de teruggekaatste geluiden kunnen vleermuizen bepalen waar iets zich bevindt. Zo kunnen ze zelfs in volledige duisternis vliegen en insecten opsporen.

Luisteren naar de nacht

Tijdens onze wandeling konden we dit bijzondere fenomeen zelf ervaren. Met behulp van batdetectoren werden de ultrasone geluiden van de vleermuizen omgezet in geluiden die voor ons hoorbaar zijn. Daardoor werd een wereld zichtbaar – of beter gezegd: hoorbaar – die normaal gesproken volledig aan ons voorbijgaat.

Geleenbeek

Toen het eenmaal goed donker was, werden ook daadwerkelijk verschillende vleermuizen waargenomen. Vooral in de omgeving van de Geleenbeek bleken ze actief. De deelnemers konden de dieren in het donker door de lucht zien scheren, terwijl de batdetectoren hun aanwezigheid hoorbaar maakten. Voor veel kinderen was dit ongetwijfeld een bijzondere ervaring: opeens waren de onzichtbare bewoners van de nacht toch te horen en met wat geluk ook te zien.

Belangrijk voor de natuur

Hoewel vleermuizen soms een wat geheimzinnig of zelfs spannend imago hebben, zijn het nuttige en beschermde dieren. Ze eten grote hoeveelheden insecten en zijn daarmee een belangrijk onderdeel van ons ecosysteem. Tegelijkertijd hebben vleermuizen het niet altijd gemakkelijk. Geschikte verblijfplaatsen verdwijnen door renovaties en het verdwijnen van oude bomen, terwijl ook het gebruik van de openbare ruimte en verlichting invloed kan hebben op hun leefgebied.

Enthousiaste uitleg

Een wandeling als deze laat zien hoe bijzonder de natuur dicht bij huis kan zijn. Wie normaal gesproken na zonsondergang naar huis gaat, staat er misschien niet bij stil hoeveel leven er juist dan actief wordt. Dankzij de enthousiaste uitleg van Fares en zijn twee vrienden kregen de deelnemers een kijkje in deze verborgen wereld.

Veel kinderen

De grote opkomst, en vooral het grote aantal kinderen, maakte duidelijk dat er veel belangstelling is voor de natuur in onze eigen omgeving. Met nieuwe kennis over vleermuizen en de nodige verwondering keerden de deelnemers na afloop huiswaarts.

Geslaagde avond

Een geslaagde en leerzame avond, waarbij we niet alleen naar de natuur keken, maar vooral ook leerden luisteren naar de nacht. **Ilona Schmeets**

Is dat een goudjakhals?

Goudjakhals op pad in Munstergeleen?

Een bijzondere ontmoeting tussen Spaubeek en Sittard

Een wandelaar deed onlangs een opmerkelijke waarneming in Zuid-Limburg en berichtte ons. Op donderdag 14 mei 2026 wandelde de persoon van Spaubeek richting Sittard. Een stuk voorbij onze heemtuin, in het bos, zag de wandelaar plotseling een hondachtig dier.

Korte ontmoeting

Het was stil en regenachtig in het bos. Het dier schrok van de wandelaar en zette meteen een flinke spurt het bos in. De ontmoeting duurde daardoor maar heel kort. Een goede blik op het dier was nauwelijks mogelijk. Toch viel de grootte en de kleur op. Volgens de wandelaar leek het dier duidelijk groter en anders gebouwd dan een vos. Een wolf was het zeker niet. De eerste gedachte was daarom: zou het een goudjakhals kunnen zijn?

Een spannende mogelijkheid, maar bij een dergelijke korte zichtwaarneming is voorzichtigheid geboden. Zonder foto, video, duidelijke sporen of ander bewijsmateriaal is een goudjakhals namelijk niet met zekerheid vast te stellen.

Een nieuwkomer in Nederland

De goudjakhals (*Canis aureus*) is een middelgrote hondachtige. De soort is verwant aan de wolf, maar is aanzienlijk kleiner. Een volwassen goudjakhals weegt doorgaans ongeveer 10 tot 15 kilogram. Daarmee zit hij qua formaat tussen een vos en een wolf in. De goudjakhals komt oorspronkelijk voor in delen van Europa en Azië. De laatste decennia breidt de soort zijn leefgebied in Europa op natuurlijke wijze steeds verder uit naar het noorden en westen. Sinds 2016 zijn er ook in Nederland bevestigde waarnemingen. Inmiddels zijn er tientallen meldingen uit verschillende delen van Nederland.

Dat de soort Nederland weet te bereiken, is dus allang geen theoretische mogelijkheid meer. Ook in de grensgebieden met Duitsland is de goudjakhals aanwezig. De kans dat de soort in de toekomst vaker in Limburg wordt gezien, is daarom zeker niet ondenkbaar.

Hoe herken je een goudjakhals?

Een goudjakhals kan op het eerste gezicht gemakkelijk worden verward met een grote vos of een kleine wolf. Toch zijn er verschillen.

De vacht is meestal grijs, rossig of beige-bruin, vaak met een wat gouden of warme uitstraling. De vacht heeft doorgaans minder duidelijke kleurcontrasten dan die van een vos. De kop heeft een spitse snuit, terwijl de oren relatief groot zijn en wat verder uit elkaar staan. De poten zijn langer dan die van een vos.

Ook de staart is een belangrijk kenmerk. Die is relatief kort en heeft een donkere punt. De goudjakhals draagt zijn staart doorgaans naar beneden. Het dier is slanker gebouwd dan een wolf en duidelijk kleiner. Juist bij een vluchtige waarneming kunnen deze kenmerken echter moeilijk te beoordelen zijn. Een vos die vanuit een bepaalde hoek wordt gezien, of een loslopende hond met een bijzondere vachtkleur, kan gemakkelijk voor iets anders worden aangezien.

Stil en moeilijk te ontdekken

Een goudjakhals is bovendien geen dier dat zich gemakkelijk laat zien. De soort kan in verschillende landschappen leven. Voorkeur bestaat onder meer voor gebieden met bos en open plekken, maar ook landbouwgebieden en moerasachtige gebieden kunnen geschikt zijn.

Het dieet bestaat voor een groot deel uit kleine zoogdieren, zoals muizen, ratten en konijnen. Daarnaast eet de goudjakhals onder meer aas, vogels, amfibieën, insecten, fruit en andere beschikbare voedselbronnen. Het is daarmee een echte opportunist.

Dat past ook wel bij de omstandigheden van de Limburgse waarneming. Een stil, regenachtig bos en een dier dat bij het naderen van een wandelaar onmiddellijk wegvlucht, zijn omstandigheden waarin een toevallige ontmoeting snel voorbij kan zijn.

Was het dan echt een goudjakhals?

Dat blijft voorlopig de grote vraag.

De beschrijving van de wandelaar — een dier dat groter leek dan een vos, een grijs/rossige kleur had en beslist geen wolf was — kan passen bij een goudjakhals. Maar daarmee is de soort nog niet bewezen.

Voorzichtigheid bij determinatie

Voor een zekere determinatie zijn foto's, video-opnamen, duidelijke pootafdrukken, DNA-materiaal of andere betrouwbare aanwijzingen van groot belang. Ook bij eerdere Nederlandse meldingen bleek dat voorzichtigheid nodig is: niet iedere vermeende goudjakhals bleek uiteindelijk daadwerkelijk een goudjakhals te zijn.

Toch is de melding interessant. Zuid-Limburg ligt aan de rand van een gebied waar dieren vanuit Duitsland en België Nederland kunnen binnenkomen. De

goudjakhals is bovendien bezig met een duidelijke Europese uitbreiding van zijn verspreidingsgebied. De komst van deze soort naar Limburg zou daarom zeker niet onmogelijk zijn.

Ogen open tijdens het wandelen

Misschien loopt er dus wel een goudjakhals door de Limburgse bossen. Misschien was de waarneming van 14 mei inderdaad zo'n bijzondere ontmoeting. Maar voorlopig houden we het op een mogelijke goudjakhals.

Wie tijdens een wandeling een onbekend hondachtig dier ziet, doet er goed aan vooral rustig te blijven en het dier niet te achtervolgen. Een foto of kort filmpje vanaf voldoende afstand kan enorm helpen bij de herkenning. Waarnemingen van mogelijke goudjakhalzen kunnen worden doorgegeven via de daarvoor bestemde meldpunten. Bewijsmateriaal is daarbij bijzonder waardevol.

En wie weet: misschien is deze ontmoeting tussen Spaubeek en Sittard wel een voorbode van meer goudjakhalzen in Zuid-Limburg.

Dus wandelaars: ogen open, camera bij de hand — en wie weet loopt er tussen de bomen ineens een gouden schim voorbij. **Ilona Schmeets**

Luzernevlinder

Wanneer ik met onze 2 Beagles ga wandelen, neem ik op zonnige dagen vaak mijn fototoestel mee. Ik ben gek op vlinders en inmiddels herken ik de meest voorkomende soorten. Toch zoek ik via ObsIdentify vaak de bevestiging en dan is een foto wel handig. Deze week werd ik blij verrast door de verschillende paarse bloemveldjes tijdens het wandelen. Naast verschillende soorten blauwtjes, zag ik daar ook de Luzerne vlinder (de gele én de oranje) vliegen. Deze trekvlinder is niet zeldzaam (dit jaar worden ze vaak waargenomen) maar toch vind ik het bijzonder om ze te spotten. Luzernevlinders hebben hun vleugels altijd gesloten, zowel tijdens het foerageren op bloemen als in rust, en de bovenkant zie je alleen als ze vliegen. Dat maakt de herkenning wel wat lastig, want een dichte luzernevlinder is niet zo makkelijk op naam te brengen. Determinatie van het paarse gewas leverde de naam Luzerne op. Luzerne (*Medicago sativa*, ook wel alfalfa genoemd) is een sterk, meerjarig gewas uit de vlinderbloemenfamilie. Soms is het gewoon logisch. **Henriët Wubbolts**

Putter

De Putter of het Puttertje is te herkennen aan zijn felle bonte verenkleed en dan vooral aan zijn rode gezicht. De vleugels zijn zwart met een brede gele band die ook in de vlucht heel goed te zien is. Hij behoort tot de vinkenfamilie en heeft dan ook de kenmerkende gevorkte staart.

De **zang** is vrolijk hoog kwetterend, tinkelend gevarieerd ook in de vlucht. Het mannetje en vrouwtje zijn nagenoeg gelijk en alleen door echte kenners van elkaar te onderscheiden.

Anekdote; toen God de vogels schiep kwam de Putter als laatste aan de beurt en heeft hij alle verfrestjes gebruikt die hij nog had. De Putter is een jaarvogel, hij is dus het hele jaar hier en dan in de winterperiode aangevuld met trekvogels uit Scandinavië. In de winter struinen ze rond in grotere vaak gemengde groepen samen met Vinken, Kneutjes en Groenlingen in die periode vindt ook al de paarvorming plaats.

Ze **broeden** van april tot augustus en meestal twee legsels per seizoen. Het nestje wordt gemaakt van fijne grassprietjes, mos en veertjes, dit kan vlak boven de grond zijn maar ook in hogere struiken en lage bomen. Ze leggen 4 tot 6 eieren die in 9 tot 12 dagen worden uitgebroed, na 13 tot 18 dagen vliegen ze uit daarna worden ze nog een dag of 10 door de ouder gevoerd.

Putters leven vooral in **halfopen landschappen** bij boerderijen in dorpen maar ook buitenwijken van steden en parken als er maar bomen, stuiken en houtwallen aanwezig zijn. Putters houden van droge schrale plekken met distels, zonnebloemen en paardenbloemen, plekken met ruige plantengroei. Ze komen ook wel op de voerplank in de tuin, ze zijn verzot op (zwarte) zonnepitten. De volwassen vogels eten vooral zaden de jonge vogels krijgen hoofdzakelijk insecten, eiwitten dus voor een snelle groei.

De Putter doet het goed en breidt zich nog steeds uit dit in sterk contrast met andere soorten die achteruit hollen. In onze omgeving zie je ze in de winterperiode veel in de Hamstergebieden in zoals op de Kollenberg en tussen Munstergeleen en Puth op overstaand graan en ruige velden met zonnebloemen.

Henk Schoonbrood

Foto's: Anne Geeraets

Even voorstellen

Mijn naam is Vivian Visker, ik ben 37 jaar en woon in Oirsbeek. Een paar jaar geleden zag ik bij de Molenplas in Schinnen twee ijsvogels vliegen. Ik heb een hele tijd naar ze staan kijken en besloot toen dat ik een verrekijker nodig had om dit spektakel een volgende keer nog beter te kunnen beleven. Sindsdien ben ik steeds vaker vogels gaan kijken en heb ik tijdens verschillende excursies veel geleerd. Ik kreeg de smaak te pakken en wilde steeds meer leren over de natuur. Via Natuurpunt België en IVN heb ik verschillende cursussen en excursies gevolgd.

In januari 2026 ben ik gestart met de natuurgidsopleiding van IVN Westelijke Mijnstreek. Ik vind het ontzettend leuk om nieuwe dingen te leren, me in verschillende onderwerpen te verdiepen en mijn kennis steeds verder uit te breiden. Vroeger heb ik altijd op scouting gezeten, dus die affiniteit met natuur zit er al van kinds af aan in. Ik kijk ernaar uit om me verder te ontwikkelen als natuurgids en in de toekomst misschien zelf een activiteit voor IVN te begeleiden. Wie weet zien we elkaar daar of bij een andere activiteit!

Jonge onderzoekers

Op zondag 19 juli 2026 werd ik bij mijn dienst in de heemtuin aangenaam verrast door het bezoek van de familie Hermus, met hun dochters Saartje en Bobbie.

Saartje was erbij toen het insectenhotel in de heemtuin officieel in gebruik werd genomen begin juni 2026 en heeft al vanaf haar derde levensjaar veel belangstelling voor de natuur. Saartje en Bobbie hadden hun ouders gevraagd of ze vandaag weer eens naar de heemtuin mochten komen. Op mijn vraag of zij eens in de vijver wilden zoeken naar diertjes werd volmondig ja gezegd. Saartje en Bobbie speurden urenlang en vol enthousiasme naar vijverdiertjes. Zij vonden onder andere een kleine kikker, kikkervisjes in diverse stadia van ontwikkeling, een kleine salamander en diverse waterslakken met behuizing. Het was werkelijk geweldig om te zien met wat een enthousiasme deze beide jonge dames speurden en daadwerkelijk geïnteresseerd zijn in deze diertjes. Ook voor hun opa wilden zij nog wat waterplanten voor zijn vijver meenemen. Na 2 uren bezoek gingen zij weer naar huis. Saartje en Bobbie zijn vast van plan om na hun vakantie weer een keer naar de Heemtuin te komen. Zij zijn natuurlijk van harte welkom!

Jan Weerts

Bijeneter

Sinds een paar jaar zijn zich in onze omgeving ook Bijeneters aan het nestelen. Hun oorspronkelijke broedgebied in Europa is Oost-Europa en Centraal-Europa, maar ook in Klein-, Midden- en West-Azië en in Noordwest-Afrika. In Frankrijk en Spanje komt deze vogel veel voor. Hier in Nederland kwamen af en toe wat dwaalgasten voor maar sinds 2010 zijn er ook koppels die zich hier nestelen en dit aantal stijgt gestaag. De nesten maken ze in steile wanden zoals bijvoorbeeld bij zandafgravingen, rivieren en meren. De tunnels zijn soms meer dan een meter lang en het nest gedeelte ligt net iets hoger dan de tunnel. Bij Koningbosch hebben deze prachtige vogels zich ook genesteld bij de zandgroeve maar toen daar meer en meer gevaarlijke taferelen voorkwamen door mensen die over omheiningen klommen om dichterbij te komen heeft de eigenaar van de groeve alles hermetisch afgesloten. Blijft altijd jammer dat sommige mensen het voor anderen verpesten. Net over de grens bij Reuver zitten deze prachtige vogels ook en ook weer bij een zandgroeve. Hier kun je nog redelijk dichtbij komen maar er wordt ook hier streng erop gelet dat je niet voorbij de afzetting gaat. Wordt dit wel gedaan en ze zien het volgt er een flinke boete. Ikzelf vind dit niet meer dan terecht want je wilt de vogels ook niet storen tijdens het broeden. Les 1 in de natuur, wij vinden de dieren mooi en leuk (welk dier dan ook) maar de dieren ons niet en dat hebben we te respecteren.

De Bijeneter voedt zich met insecten die tijdens het vliegen worden gevangen. Voornamelijk bijen maar ook hommels, libellen, sprinkhanen en wespen staan op hun menu. Het zijn zeer behendige vliegers die ook hele leuke kenmerkende geluiden maken. Ze ogen ook exotisch met hun prachtige kleuren. Ik had het geluk om aanwezig te zijn toen meerdere jongen begonnen uit te vliegen. Een nest kan bestaan uit 4-7 eieren en soms zelfs 10. De broedtijd duurt 22-25 dagen. Beide ouders voeden de jongen op en qua uiterlijk kun je geen onderscheid maken tussen man en vrouw. Het was schitterend om meerdere van deze vogels te zien rondvliegen. Op een gegeven moment vlogen er zeker een stuk of 20 bij de groeve. Ik hoop dat deze prachtige vogel zich meer en meer gaat settelen hier in Nederland want het is niet alleen de kleuren wat deze vogel prachtig maakt maar ook het zien van zijn snelle vliegbewegingen in combinatie met de kenmerkende geluiden is al een lust om naar te kijken en luisteren. Jolanda van der Zijden

Even voorstellen

Mijn naam is **Martine Laudy**. Sinds een jaar ben ik lid van IVN MunsterGeleenSittard. Ik ben jarenlang werkzaam geweest als orthopedagoog/GZ-psycholoog in het onderwijs. Sinds vorig jaar ben ik met vroegpensioen en heb ik meer tijd om iets met mijn grote interesse in natuur te doen. Afgelopen januari ben ik gestart met de natuurgidsenopleiding van het IVN, waar ik veel plezier aan beleef. Mijn interesse gaat vooral uit naar fauna en ecologie. In het kader van de natuurgidsenopleiding loop ik momenteel stage bij de Steenuilenwerkgroep van IVN MunsterGeleenSittard. De Steenuilenwerkgroep IVN MunsterGeleenSittard heeft een aantal steenuilenkasten in beheer in (de omgeving van) Bingelrade, Doenrade en Puth. Ieder jaar worden in het voorjaar de kasten gecontroleerd op broedsels. Gegevens hiervan worden vastgelegd en doorgegeven aan SOVON. In het najaar worden de kasten schoongemaakt en eventueel gerepareerd/vervangen.

Rode Lijst

De steenuil (*Athene Noctua*) is een kwetsbare soort en staat daarom op de Rode Lijst. Begin 20e eeuw was de steenuil nog een algemene broedvogel in Nederland. In de jaren '50 van de vorige eeuw leefden er nog zo'n 25.000 broedparen in Nederland. Op dit moment zijn er nog maar zo'n 8000-9500 broedparen over. Het goede nieuws is dat de achteruitgang van de soort sinds de jaren '90 gestopt is. De steenuilenstand is sindsdien gestabiliseerd. Op de hogere zandgronden neemt de steenuilenstand de laatste jaren zelfs iets toe.

De achteruitgang van de steenuil in de laatste decennia is te wijten aan het verloren gaan van geschikt leefgebied door verstedelijking en door de grootschalige, intensieve landbouw. De favoriete biotoop van de steenuil bestaat uit kleinschalig, half-open, agrarisch landschap. Hier vinden ze voldoende nestgelegenheid. Steenuilen bouwen zelf geen nest, maar maken gebruik van bestaande holtes in oude hoogstamfruitbomen of in knotwilgen. Ook kunnen ze dankbaar gebruik maken van holtes in gebouwen, bijvoorbeeld onder beschadigde pannendaken van oude boerenschuren. Daarnaast biedt het kleinschalige boerenlandschap, met zijn weides, hagen en

kruidenrijke graslanden, voldoende voedsel voor de steenuilen. Ze eten graag muizen, regenwormen, slakken en insecten als bijvoorbeeld kevers en sprinkhanen.

Jaar van de steenuil

Het jaar 2026 is door de Vogelbescherming en door SOVON uitgeroepen tot 'jaar van de steenuil'. Men wil het leefgebied van de steenuil beschermen en versterken. De Steenuilenwerkgroep van IVN MunsterGeleenSittard wil hier ook graag een steentje aan bijdragen. De Steenuilenwerkgroep is daarom in de regio van IVN MunsterGeleenSittard op zoek naar geschikte locaties om steenuilennestkasten te plaatsen. Dit is nodig omdat bijvoorbeeld veel hoogstamboomgaarden in het verleden gerooid zijn, waardoor het voor de steenuil moeilijker is om nestgelegenheid te vinden. Inmiddels zijn er een paar geschikte locaties gevonden waar mogelijk een nestkast geplaatst gaat worden.

Om deze nestkasten goed te kunnen beheren, heeft de Steenuilenwerkgroep extra bemensing nodig. Er worden daarom vrijwilligers gezocht die bereid zijn om per jaar 5 of 6 dagdelen (ochtenden of middagen) mee te helpen. De taken bestaan uit het tellen van de broedsels in de nestkasten (in de periode april-mei) en het meehelpen met het schoonmaken/repareren van de nestkasten (in de periode tussen september en december). Bij voldoende vrijwilligers wil de Steenuilenwerkgroep misschien ook gaan kijken of er in de periode februari-april territoriumonderzoek gedaan kan worden, om een beter beeld te krijgen van de totale steenuilenstand in onze regio. Draag je de steenuil een warm hart toe, dan nodigt de Steenuilenwerkgroep je van harte uit om je aan te melden als vrijwilliger! Voor meer informatie: Jo Douven, telefoon 06-51406130. Aanmelden kan via: martinel-audy@icloud.com Komende winter zal de Steenuilenwerkgroep IVN MunsterGeleenSittard voor geïnteresseerden een bijeenkomst organiseren over de steenuil. De datum en locatie volgen nog.

Lekker eten uit de heemtuin

Walnoot of okkernoot (*Juglans regia*)

Het zevende gewas in de 'kroedwusj' werd het geveerde blad van de walnoot.

In vroeger tijden plantte men bij elke boerderij een walnoot. Niet alleen voor de opbrengst van de noten maar ook voor de schaduw door de sierlijke boomkroon en de aparte geur die hinderlijke insecten weert.

Walnoten zijn erg gezond; bevatten veel eiwitten, goede vetten, mineralen en vitamine b.

Recept walnotentaart (vaak gebruikt als nagerecht met koffie frappe)

Benodigdheden voor de walnotentaart (8 stukken):

- springvorm 24-26 cm
- boter om in te vetten 225 gr gepelde walnoten
- 150 gr boter
- 4 eieren
- 250 gr lichte basterdsuiker
- 300 g zelfrijzend bakmeel
- 2 zakjes cappuccino oploskoffie, koffieroom of (volle) melk
- 1dl cacaopoeder, kaneelpoeder, snufje zout

Voorbereiden

Verwarm de oven voor op 180°C. Vet de springvorm in. Maal de walnoten fijn.

Bereiden

Klop de suiker met de boter tot een crème. Splits de eieren. Klop de dooiers een voor een door de botermassa. Voeg het zelfrijzend bakmeel, de cappuccinopoeder, 1 dl water en de gemalen noten in gedeelten toe. Klop de eiwitten stijf in een vetvrije kom met een snufje zout. Spatel het eiwit voorzichtig door het beslag. Schep de massa in de springvorm en bak de taart in 50-60 minuten lichtbruin en gaar in het midden van de oven. Laat de taart iets afkoelen, verwijder de vorm en strooi er een mengsel van gelijke delen cacaopoeder, poedersuiker en kaneelpoeder over. Bereidingstijd: walnotentaart circa 1,5

uur op 180°C

Toos van der Vring

Kolibrievlinder

De naam van de kolibrievlinder is treffend gekozen. De vlinder vertoont opvallend veel overeenkomsten met kolibries, kleine vogeltjes op beide Amerikaanse continenten.

Samengestelde naam

Wat ik zo grappig vind, is dat zoveel diernamen zijn samengesteld uit twee namen van geheel verschillende diersoorten. Walvishaai, koereiger en molrat zijn er voorbeelden van. Ook als we ons beperken tot insecten, komt het voor dat één insectennaam is samengesteld uit twee verschillende insectennamen: motmug, luisvlieg en hommenvlinder. Als we tevens niet-insectennamen erbij betrekken, dan wordt de lijst van insecten met een dubbele diernaam langer. Denk aan neushoornkever, bijenwolf en beervlinder.

Ook spinnen hebben de prachtigste namen. Er zijn zebraspinnen, wolfspinnen, krabspinnen en kameleonspinnen. En u kunt ze allemaal aantreffen in uw tuin of op uw balkon! Vlinders spannen de kroon met namen als ijsvogelvlinder, hermelijnvlinder en kolibrievlinder. En wat dacht u van de volgende vlindernamen: uiltje, koevinkje, hagedisje, kameeltje, dromedaris en schaapje.

De namen van al deze vlindersoorten zullen vast wel te verklaren zijn. Die van de kolibrievlinder in ieder geval wel. De vlinder heeft enkele overeenkomsten met de kolibrie. Dat eigenaardige vogeltje zult u vast wel kennen. Kolibrievlinders en kolibries hebben allebei een lange, in rust opgerolde tong. Om de nectarklieren diep in de bloemkroon te kunnen bereiken, rollen ze die tong helemaal uit. Ook zijn ze allebei in staat om volkomen stil in de lucht te hangen, zwevend voor de bloem met een vleugelslag tot wel 80 slagen per seconde. Naar achteren manoeuvreren is voor beide soorten geen enkel probleem.

Graag kolibrievlinders in uw tuin aan te treffen? Volgens de literatuur vliegen ze vooral op walstro. De kolibrievlinder op de foto doet zich te goed aan de nectar in de paarse bloemen van de hebe. Op naar het tuincentrum! Misschien gooit u dan ook dertien ogen.

Jan Daanen

Foto voorpagina: Anne Geeraets, foto boven Ewa Pienkowska, foto beneden Anne Geeraets.

